

Janez Eržen (1939–2012)

... Tu sem sedela nocoj ves čas. Nanj sem mislila. »Glej,« sem rekla, »vse miruje, zjutraj bo vse oživel. In tako še mnogo dni in noči. A njemu je za vse to odmerjen samo še kratek čas. Zame in zate in za druge še, le zanj ne več. Nam je s o j e n o. Gregorju je o d m e r j e n o.«

Novi dan je vzhajal. Dan manj za Gregorja, a zame še en dan in še eden in še ...

Jaz vem za Gregorja. On ne. Tudi sama zase ne vem ... Je morda kje kdo, ki ve tudi zame. In tu se je moja usoda srečala z Gregorjevo. Nobenega razločka ni. N a m v s e m j e o d m e r j e n o ... Obšla me je groza.

Lani je prišel dan, ko je bilo odmerjeno tudi Janezu Erženu, loškemu kulturniku, igralcu in režiser-

Janez Eržen

ju, tako na odrskih deskah nekdanjega Loškega gledališča kot kasnejšega Loškega odra, dolgoletnega tajnika Zveze kulturnih organizacij Škofja Loka, marljivega soorganizatorja Male Groharjeve slikarske kolonije, podelitve Severjevih nagrad in številnih drugih prireditev, ki so Loki dajale neminljiv pečat.

Kdo more pozabiti šegavost v njegovih likih v številnih Veselih večerih, ki so polnili dvorane loškega gledališča – skupaj z gledališkimi prijatelji, ki se jim je lani pridružil: Zvezdani, Poldki, Zdenku, Vinku, Janku, Janezu, Nuši, Ivanki, Slavki ...

Uvodne besede članka so vzete iz odličnega besedila Branka Hofmana *Dan in vsi dnevi*, ki ga je Janez Eržen režiral v sezoni 1982/83. Gre za dramo, v kateri je brezobzirno in sebično pozabljen, zapostavljen in izigran vsak, ki ni več koristen pri doseganju ciljev drugih. Kako aktualno tudi danes!

Po končani škofjeloški gimnaziji se je Janez Eržen odločil za študij arheologije. Nova arheološka odkritja in terenska raziskovanja pa so takrat prinašala v Loški muzej vedno sveže gradivo in skrb za to dediščino je vedno bolj zahtevala svojega strokovnega delavca, kustosa za arheologijo. Tako so 10. 3. 1961 v muzeju zaposlili študenta arheologije Janeza Eržena. V letih 1961, 1962 ter 1964 je v zvezi s preureditvenimi deli v muzeju raziskoval v kleti severozahodnega trakta loškega gradu ter na grajskem dvorišču. Odkrili so ostanke temeljnih zidov različnih grajskih stavb in osrednjega stolpa.

Sodeloval je pri nadaljevanju raziskav na grajskem dvorišču leta 1972, ki jih je izvajal Ljubljanski regionalni zavod za spomeniško varstvo, z arheologoma Marijanom Slabetom in Jožetom Omanom. Kot že omenjeno, so takrat odkopani zidovi danes delno prezentirani v nivoju hodne površine. Sodeloval je pri izkopavanjih v jami Kevderc in Lubniški jami, kjer je v letih 1962 in 1964 raziskovanja vodil France Leben. Poznavanje arheološke dediščine na Loškem je leta 1962 in 1963 bistveno dopolnil z rezultati zaščitne topografske akcije in s strokovno dokumentacijo prazgodovinskih gomil na Sorškem polju. Skrbel je za obstoječo arheološko zbirko v muzeju in razglabljal o njeni dokončni in kompleksi postavitvi. Poleg dela z arheološkim gradivom in nadzorom na terenu je v muzeju kmalu prevzel še dodatne zadolžitve. Med drugim je opravljal delo laboranta, saj takrat v muzeju še ni bilo konservatorske službe. Predvsem pa se je intenzivno posvetil vodenju po muzejskih zbirkah, pri ogledu spomenikov v mestu ter bližnji okolici Škofje Loke. Svoje izkušnje in predloge za delo bodočega kustosa vodnika (danes bi rekli kustosa pedagoga) je objavil v prispevku v Loških razgledih. V Loškem muzeju je bil zaposlen do 31. 12. 1974.¹

A vrnimo se raje nazaj na področje, ki je bilo Janezu Erženu najbližje, najbolj ljubo in po katerem ga Ločani tudi najbolj poznamo – na deske, ki se jim reče življenje, v gledališče. Mogoče katerim spomin še seže leta daleč nazaj. Dramska sekcija DPD Svobode Škofja Loka je ob svoji 20-letnici (1963) uprizorila *Raztrganje*, igro Mateja Bora v treh dejanjih, katere dogajanje je postavljeno v čas druge vojne, s pomenljivim sporočilom: »Hoteli ste nas spremeniti v pse, pa ste nas spremenili v volkove!« Janez Eržen je odigral Ferleža, mlinarjevega pomočnika.

Približno v istem času se je dramska sekcija DPD Svoboda Škofja Loka poklonila tudi prvemu slovenskemu dramatiku Antonu Tomažu Linhartu in njegovi drugi komediji v petih aktih *Ta veseli dan ali Matiček se ženi*, z njo je nastopila na Srečanju dramskih družin Okraja Ljubljana, v dneh od 19. do 21. aprila 1963, v Kamniku. Janez Eržen je bil v tej predstavi imenitni šribar Budalo, predstavo je režiral Zdenko Furlan. Tudi burlesko z dvema odmoroma in neubranim petjem *Državni ženin* Ludvika Aškenazyja je iz češčine prevedel, preuredil in režiral Zdenko Furlan. Na Loškem odru je bila uprizorjena v sezoni 1978/79. Takrat je bila to praižvedba v Jugoslaviji, Janez Eržen pa je v njej nastopil kot komornik Keber. Nekako v istem času je režiral in igral hkrati: v predstavi *Odmev je vedno zadnji*, za katero je sceno izdelal njegov dolgoletni gledališki sopotnik in prijatelj Edi Sever.

Naj zaključnim z nepozabnim likom iz *Debelih zgodb Petra Fuleža*, ki jih je po tekstih Jura Kislingerja priredila in režirala Alenka Bole Vrabec. Monodrama je bila uprizorjena na Loškem odru v letu 1985 in prav zagotovo pomeni vrh Janezovega gledališkega in kulturnega ustvarjanja za Škofjo Loko in njeno gledališko občinstvo. Malo je bilo Ločanov, ki niso poznali duhovitega, hudomušnega pa tudi resnega in zavzetega Martinovega Janeza in ni nas malo, ki smo mu še danes hvaležni za to, kar je bil.

1 Zorka Šubic, Enota za arheologijo, Loški razgledi 46/1999, str. 227–238.